

نقش خلوت در معماری خانه ایرانی

محمود ارژمند^۱، سمیه خانی^{۲*}

^۱ دانشجوی دکتری مرمت ابنیه و بافت، دانشگاه هنر اصفهان

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران، دانشگاه هنر اصفهان

تاریخ پذیرش: ۹۱/۲/۳۰

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۱/۲۵

چکیده

خانه، مکانی است که اولین تجربه‌های بی‌واسطه با فضا، در انزوا و جمع در آن صورت می‌گیرد و «خلوت» با خود، با همسر و فرزندان، با والدین و خواهر و برادر و دیگران همه و همه بی‌تعرض غیر در آن ممکن می‌گردد. خلوت در مسکن از ضروریات هر محیط مناسب برای زیست انسان به شمار می‌رود. وجود خلوت در محیط زندگی، می‌تواند به ایجاد زمینه مناسب در ابعاد فردی و اجتماعی بیانجامد. علاوه بر آن، آسایش خانواده و فراهم آمدن امکان ارتباط مناسب اعضای آن با یکدیگر و حتی با سایر نزدیکان، نیازمند خلوت در مسکن است؛ چرا که مسکن به معنای جایی که سکینه و آرامش در آن جاری است، نیازمند نوعی خلوت است. ایجاد تعادل میان خلوت و تعامل اجتماعی امری ضروری است که به وسیله عناصر کالبدی و در بستر فردی و اجتماعی هر جامعه‌ای و مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی آن میسر می‌شود. این مقاله با پرداختن به مفهوم «خلوت» به روش کیفی و با مروری بر تعاریف مختلف و بعضی نظریه‌های این حوزه، به بررسی این مفهوم در حوزه فرهنگ اسلامی می‌پردازد و در ادامه، دو نسبت جدید «خلوت با خویش» و «خلوت با خدا» را به مفاهیم مربوط به حوزه این نوع مطالعات می‌افزاید. همچنین، ضمن نشان دادن اهمیت این معنا در این فرهنگ به عنصر فضایی و کالبدی آن در معماری نمونه‌های مورد بررسی اشاره می‌نماید که به صورت عناصر کالبدی، هم‌چون صندوق خانه‌ها، پستوخانه‌ها، خلوت‌خانه‌ها، زاویه‌ها و یا کنج‌ها، شکل گرفته‌اند. در پایان مبتنی بر تعاریف و مصادیق مربوط و با توجه به پاسخ‌هایی که ساکنان فعلی مسکن ایرانی - اغلب به ناچار و در محدوده فعلی بناهای خود - به این نیاز داده‌اند، پیشنهاد می‌کند که طراحان معمار مسکن ایرانی، فضاهایی را چه به صورت مستقل و چه به صورت همراه با فضاهای دیگر - که امکان تفکیک داشته باشد - در طراحی فضاهای مسکن لحاظ نمایند.

واژگان کلیدی: معماری ایرانی، خانه ایرانی، خلوت، فضای شخصی، حریم و قلمرو.

The Role of Privacy in the Architecture of Iranian House (With a View towards This Role in Islamic Architecture and Culture)

Mahmoud Arjmand

PH.D Student of Restoration of Monuments and Texture, University of Art, Isfahan

Somayeh Khani

M.A. Student , Iranian Architectural Studies, University of Art, Isfahan

Abstract:

House is a place where the first direct experiences with space in solitude and group is taken place and living in private becomes possible with one's self , wife, children, parents , sister, brother and others without any disturbance from others. Privacy in housing is one of the necessities of each suitable environment for human life . The presence of privacy in life environment can lead to creation of proper grounds in individual and social dimensions. In addition , relaxation of family and provision of possibility of proper link with each other and even with other relatives demands a privacy in housing . Housing as a place in which relaxation and tranquility is prevailing , demands a type of privacy. The establishment of a balance between privacy and social interaction is an essential issue which becomes possible by physical elements and in an individual and social grounds of each society and based on its cultural values. Dealing with the concept of privacy in qualitative method , and reviewing the different definitions and some theories of this domain, this articles deals with this concept in the domain of Islamic culture. In the continuation , two new proportions of "being in private with one's own self " and " being in private with God" are added to the concepts related to the domain of these types of studies. Showing the significance of this meaning in the culture , it will also refers to its space and physical elements in the architecture of samples under consideration which have been shaped in forms of physical elements such as closet, wardrobe, privacy room, austerity place, or corners . At the end , based on related definitions and examples and with regard to the responses of the present inhabitants of Iranian housing units to this need – those who live inevitably within the present limits of their own units -, the article suggests the architect designers of Iranian housing units include certain spaces either independently or along with other spaces – which can be detached- in the design of housing spaces.

Keywords: Iranian Architecture, Iranian House, Privacy , Limit and Realm.